

Dárcovství v ČR

24. dubna 2025
Úřad vlády ČR

Představení výsledků projektu „Analýza stavu a struktury darování v ČR na základě dostupných dat z daňových přiznání fyzických a právnických osob s formulací doporučení pro další kroky ve smyslu rozvoje dárcovství v ČR (TITAUVCR402)

Úřad vlády České republiky

STEM

T A
Č R

Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR v rámci
Programu BETA2.

www.tacr.cz

Výzkum užitečný pro společnost.

www.stem.cz

Cíle projektu

ANALÝZA DAT

1. Analýza stavu a vývoje dárcovství v ČR z různých úhlů pohledu
 - Fyzické i právnické osoby
 - Regionální pohled
 - Vliv socio-ekonomické situace (inlace, nezaměstnanost, příjmy, vzdělání...)
 - Vliv konkrétních událostí, šoků

BÍLÁ MÍSTA + DOPORUČENÍ

2. Identifikace chybějících dat
3. Identifikace bílých míst
4. Doporučení pro další rozvoj oblasti

Datové zdroje

Datové zdroje naplňují stávající požadavky stanovené legislativou (zákonem, nařízením EU...)

Všechny datové zdroje považujeme za kvalitní

To, že datové zdroje ve stávající podobě nenaplňují plně potřeby analýz v oblasti filantropie a dárcovství, nesnižuje jejich kvalitu !

Interpretace výsledků musí respektovat tuto skutečnost

Daňová přiznání

Anonymizované agregované údaje z DPFO a DPPO v gesci GFŘ

Nepokrývá plošně danou oblast (dary mezi minimální a maximální hranicí dle ZDP)

- Vývoj v čase
- Vazba na socio-ekonomickou situaci regionu

Národní účty (SUNI)

Sestavováno dle harmonizované metodiky (ESA 2010) ve všech zemích EU

Omezená srovnatelnost s jinými zdroji (nejsou např. zahrnuty dary prostřednictvím platforem)

- Vývoj v čase
- Mezinárodní srovnatelnost

Dárcovské platformy

Anonymizovaná mikrodata z dárcovských platforem DARUJME a DONIO

Nepokrývá plošně danou oblast (ale podstatnou část)

- Vliv konkrétních událostí
- Vývoj dárcovství během roku

Životní podmínky (SILC)

Příjmy a životní podmínky domácností v ČR

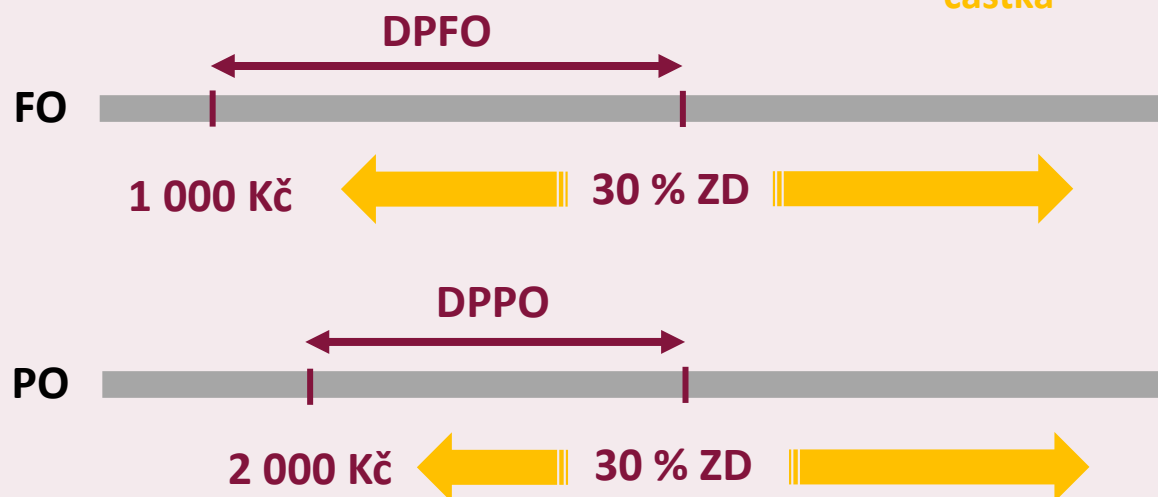
Rozšiřující pohled na dárcovství

- Peněžní a nepeněžní transfery mezi domácnostmi = přímá solidarita
- Vývoj v čase

Daňová přiznání

Výše darů

! % ZD je
variabilní
částka

Zaměstnanci

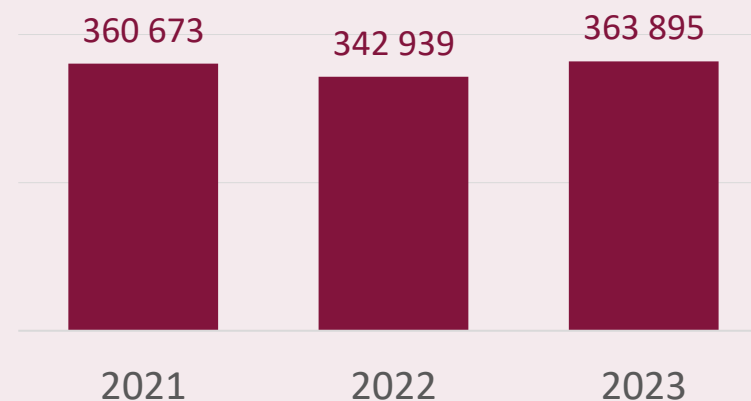
! DPFO zahrnují **pouze zaměstnance, kteří podávají sami DP**
= **30 % zaměstnanců**

→ objem darů může být výrazně vyšší

Odběry krve jako bezúplatné plnění

- FO mohou uplatnit hodnotu **odběru krve** a jejích složek (3 000 Kč/1 odběr) nebo orgánu či krvetvorných buněk (20 000 Kč), pokud nebyla poskytnuta finanční úhrada výdajů spojených s odběrem
- Všichni nepodávají DPFO (studenti, ek. neakt. + zamci využívající zúčtování zaměstnavatele)
- Vícečetné odběry

Počet dárců krve a krevních složek

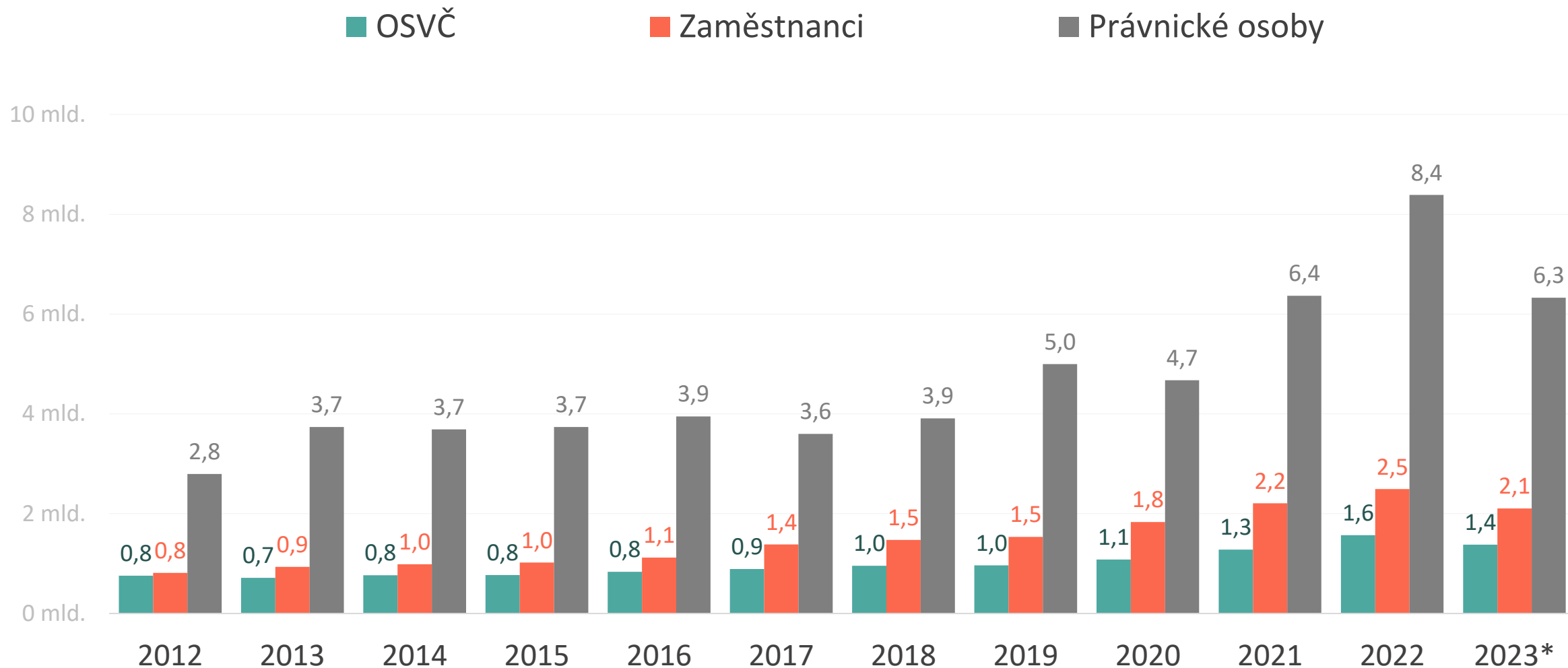
Zdroj: ÚZIS

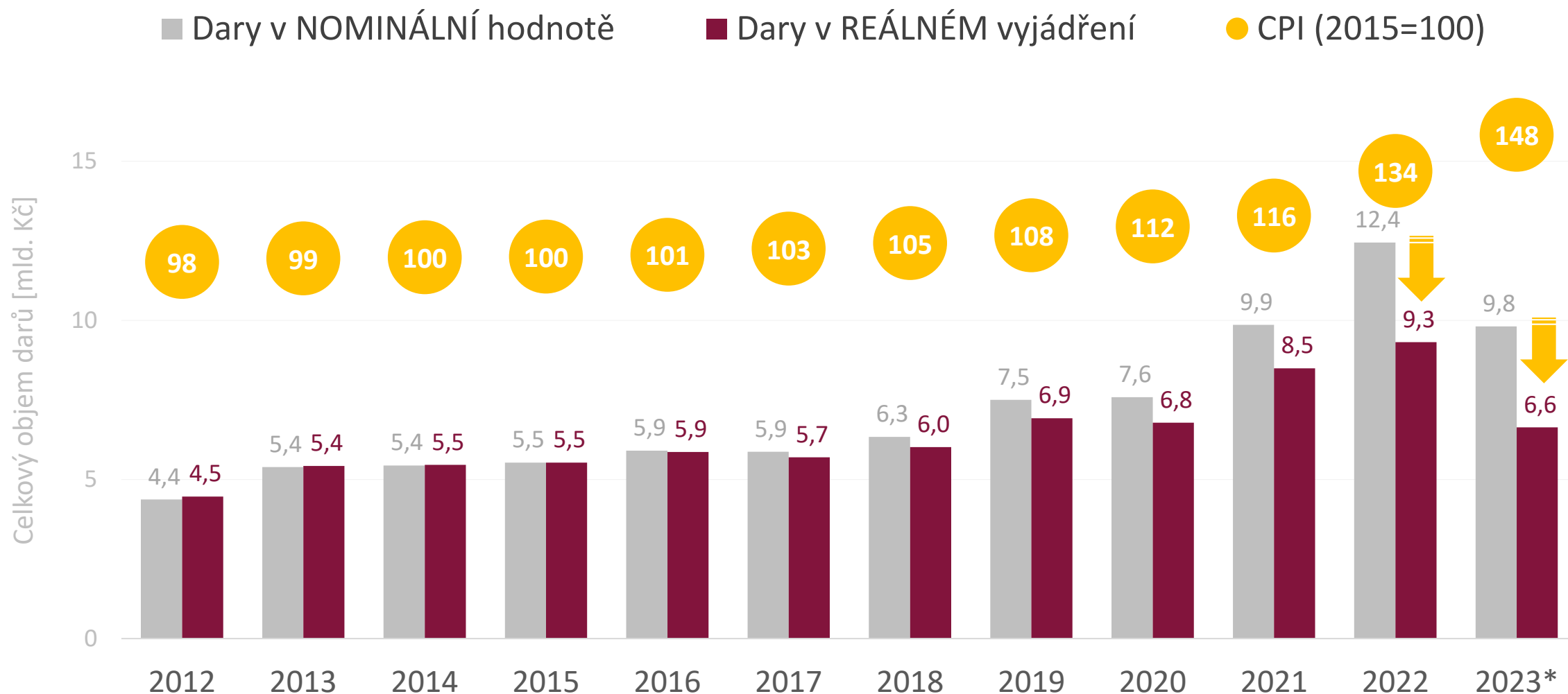
VÝVOJ DÁRCOVSTVÍ

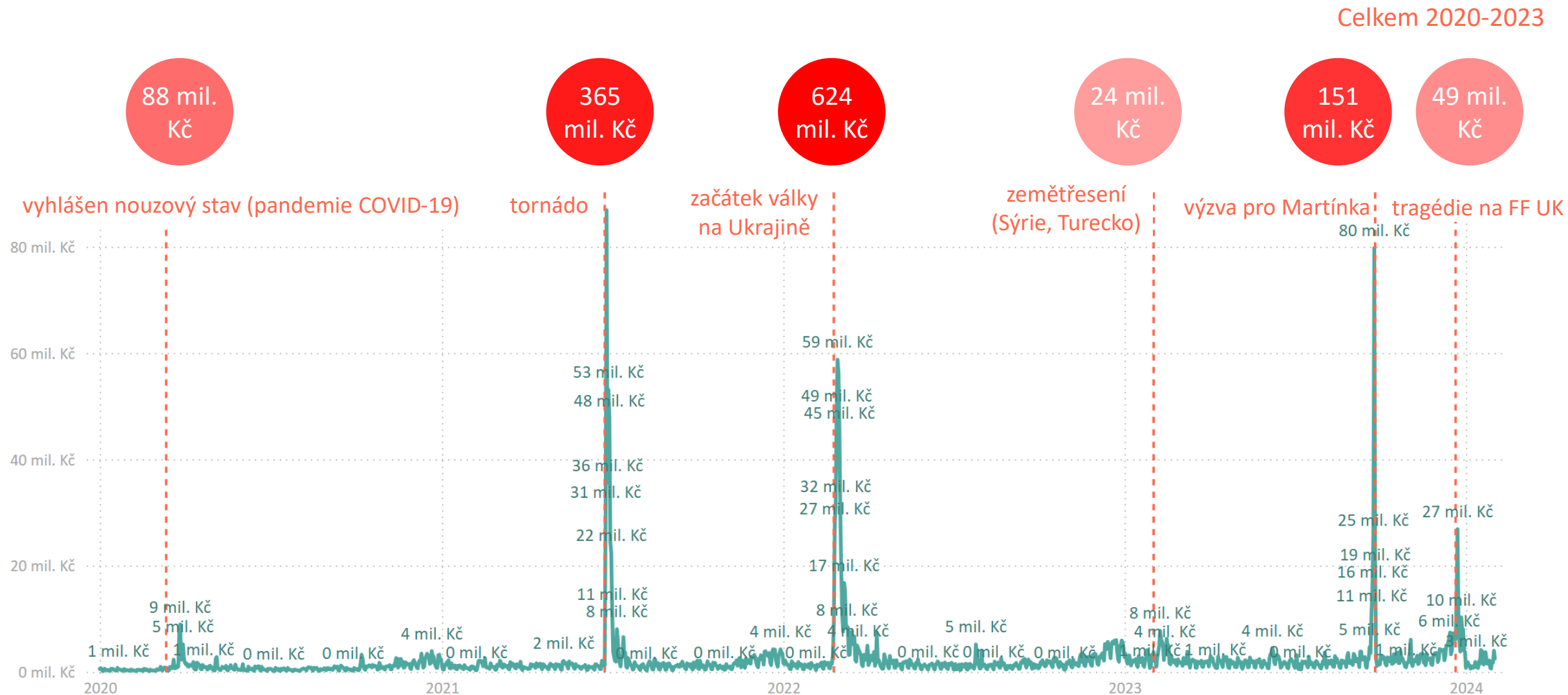
Dary uplatněné v daňových přiznáních (2012-2023*, Kč)

Vliv inflace

Vliv konkrétních událostí na toky darů

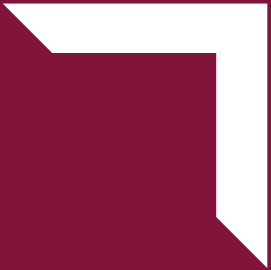

Proč je to důležité?

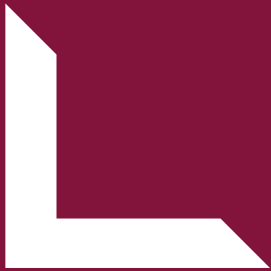
Objem darů uplatněných v daňových přiznáních vzrostl mezi roky 2012-2022 celkem 3krát. Po očištění vlivu inflace vzrostl „jen“ 2krát. Obdarovaní si tak mohli koupit **za stejný objem prostředků méně zboží a služeb.**

Rok 2023 bude pravděpodobně slabší.

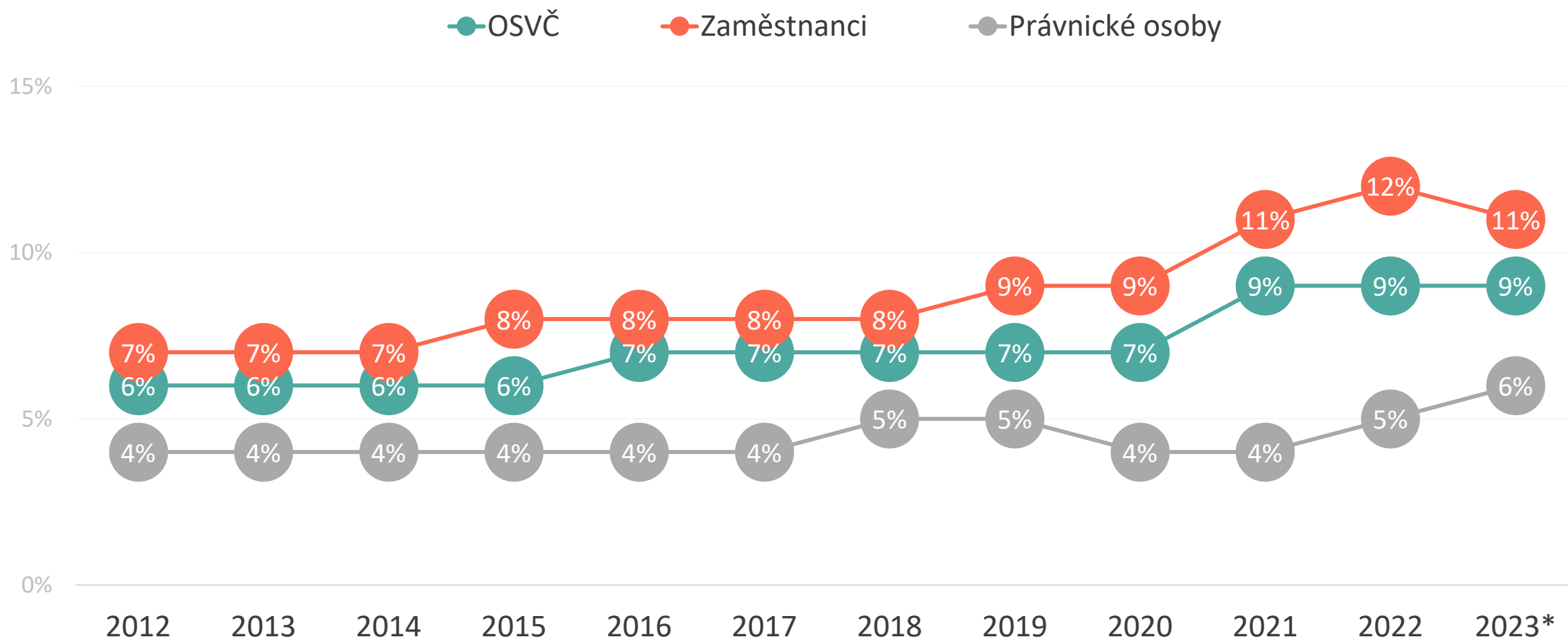
Obecně reagujeme na silné události a lidské příběhy, často jsme spontánní dárci.

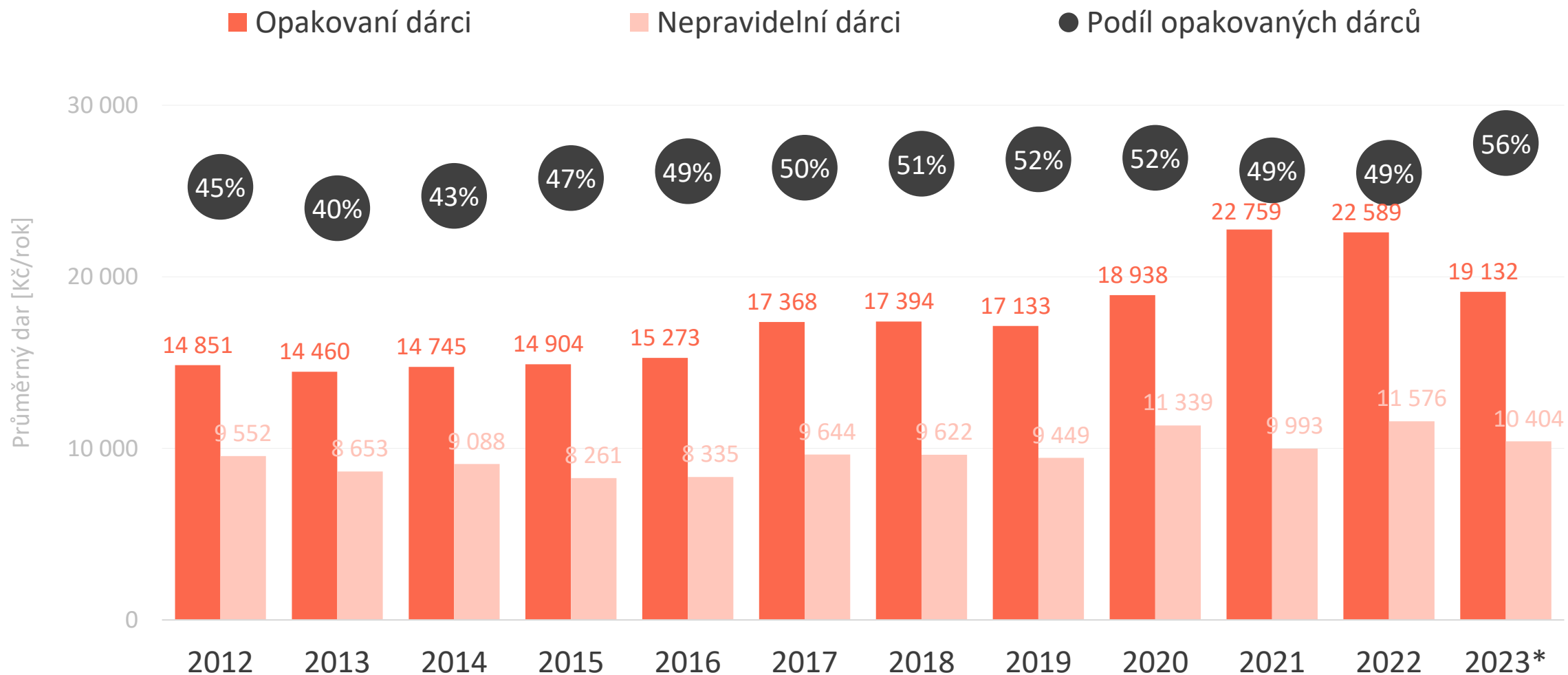
PODÍL DÁRCŮ

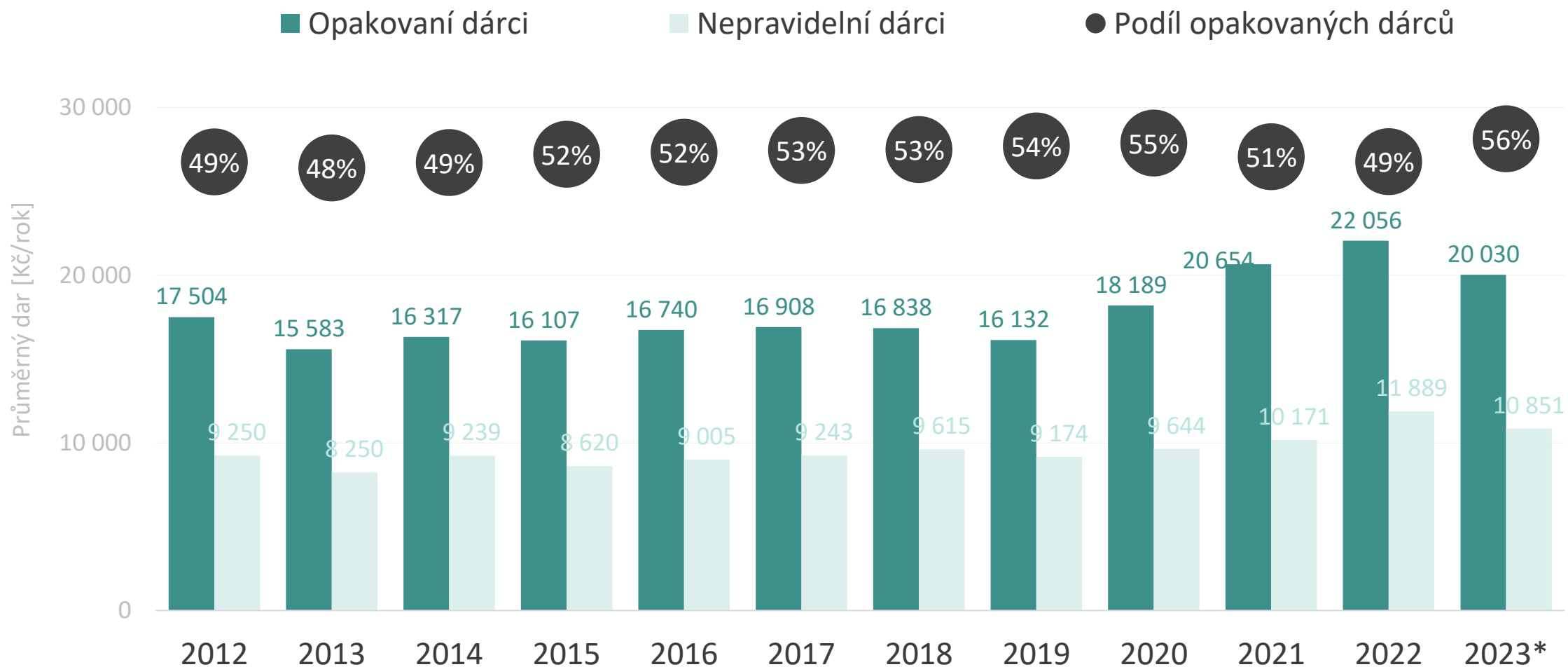
Podíl dárců (osob uplatňujících dary v DP)

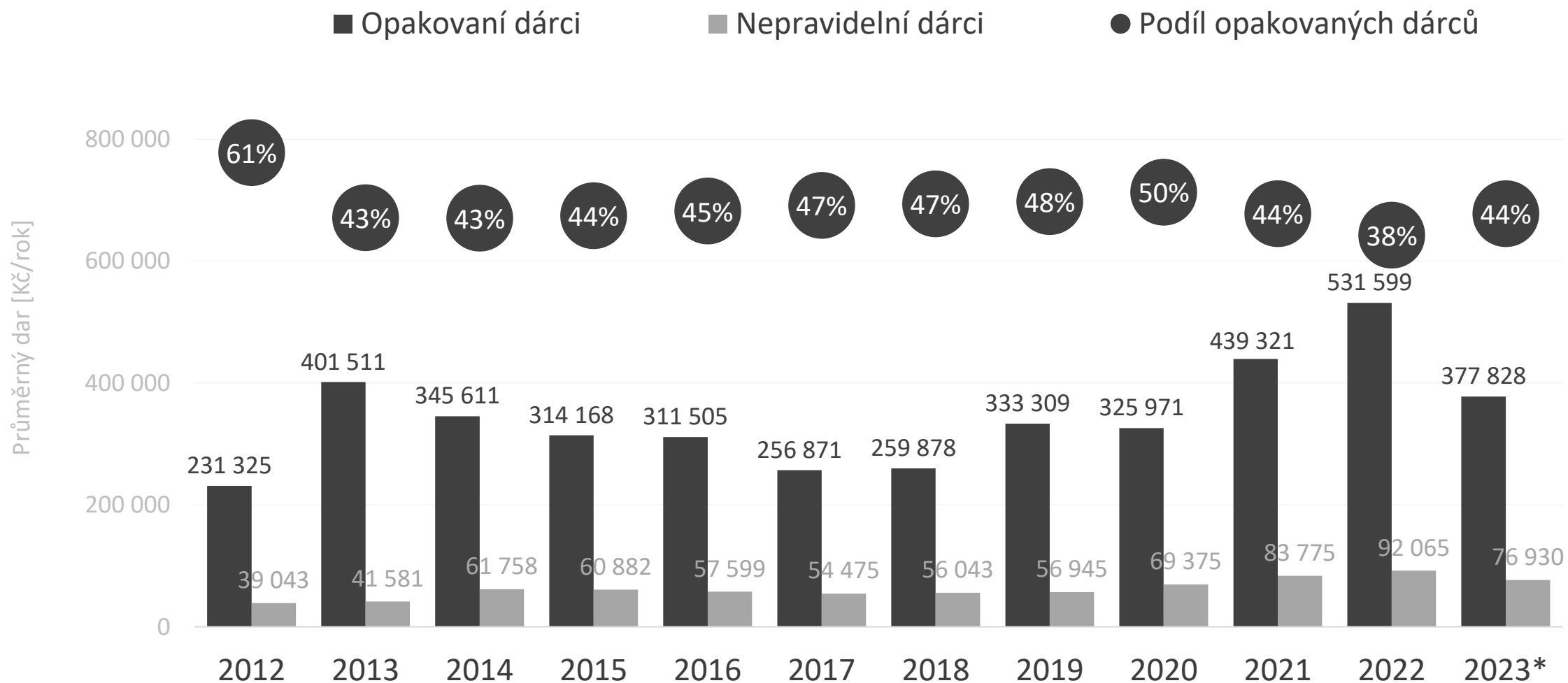
Opakovaní dárči: ZAMĚSTNANCI

Opakovaní dárči: OSVČ

Opakovaní dárci: PRÁVNICKÉ OSOBY

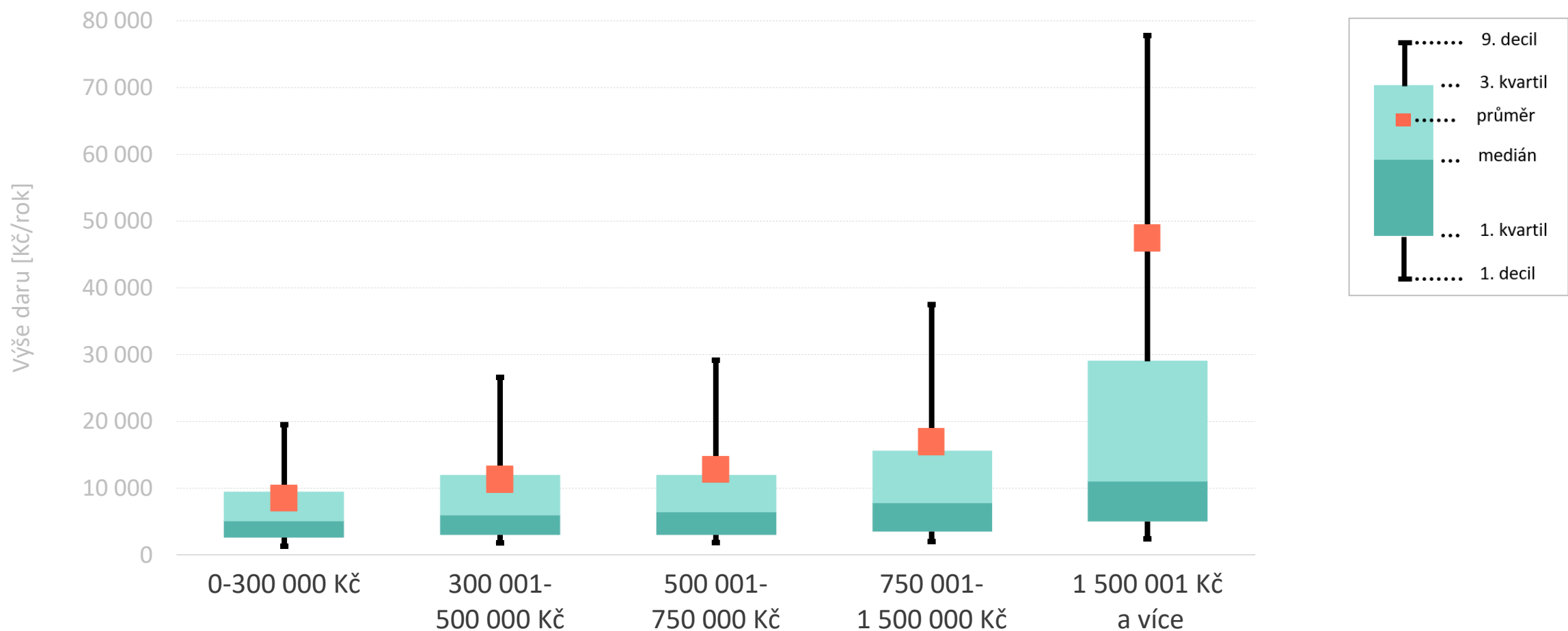
Proč je to důležité?

Podíl dárců v čase roste, i přesto je v této oblasti nevyužitý potenciál.

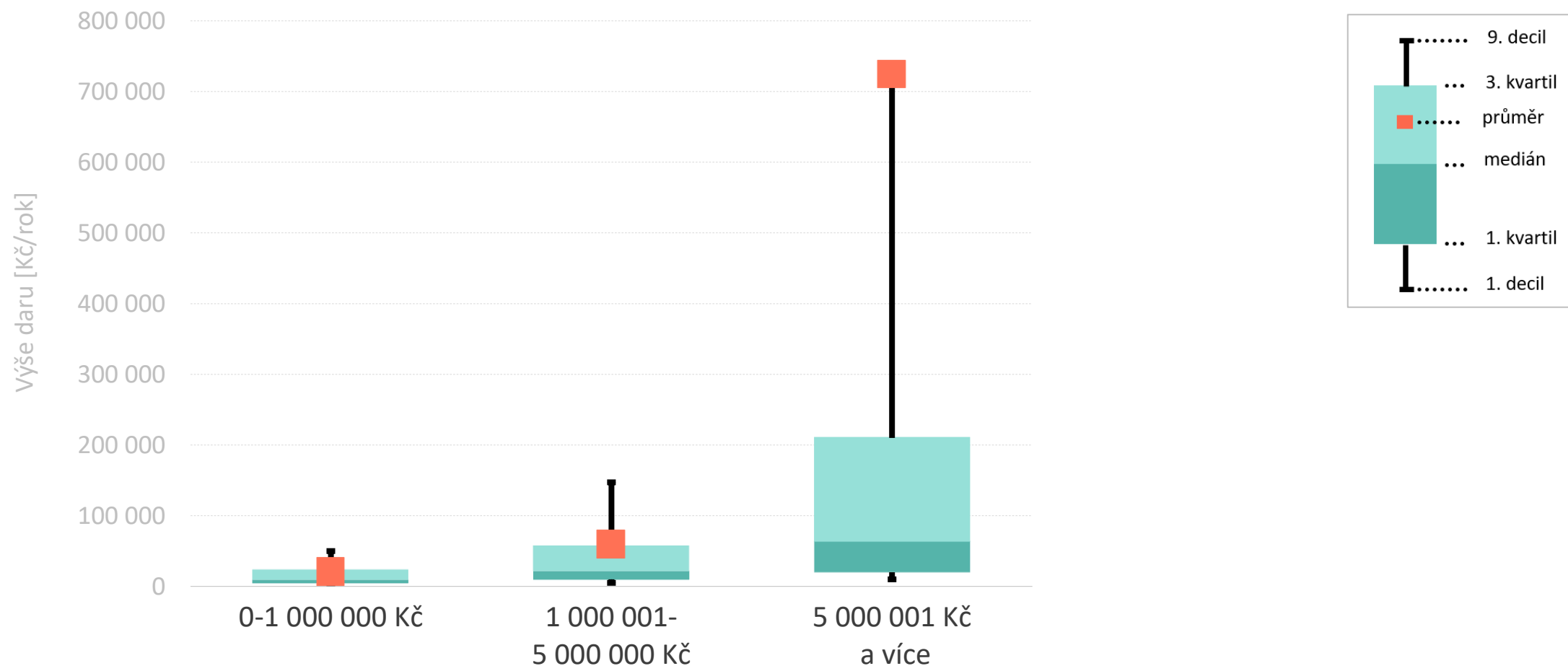
Ne všichni ale uplatňují dary v daňovém přiznání. Někdo si může dovolit darovat jen málo (= pod dolní hranicí). Někdo daruje tolik, že je horní hranice zanedbatelná. Někdo o tom jednoduše neví. Firemní dárci využívají i jiné formy „daru“. A někdy raději pomáháme napřímo. To, že nejsme „chyceni v datech“ neznamená, že nepomáháme vůbec!

VARIABILITA DARŮ

Variabilita darů podle základu daně: FYZICKÉ OSOBY (2022)

Variabilita darů podle základu daně: PRÁVNICKÉ OSOBY (2022)

Transfery mezi domácnostmi

Domácnosti v **řídce obydlených** oblastech:

- podporují jiné domácnosti napřímo **častěji**
- ale v **menších částkách**

než domácnosti v hustě obydlených oblastech

Hypotézy:

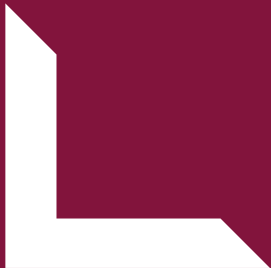
- vyšší podíl podporujících domácností = lidé se lépe znají (?)
- nižší dary = horší socio-ekonomická situace (?)

Proč je to důležité?

Lidé s nižšími příjmy darují často více než lidé s vysokými příjmy – relativně k jejich příjmu, někdy i absolutně. Darovat může (skoro) každý.

V řídce obydlených oblastech lidé častěji darují finanční prostředky napřímo jiným domácnostem. Možná lépe znají potřeby, žijí intenzivněji komunitním a rodinným životem, anebo nejsou informováni o „oficiálních“ možnostech. Dárcovství je mnohem komplexnější.

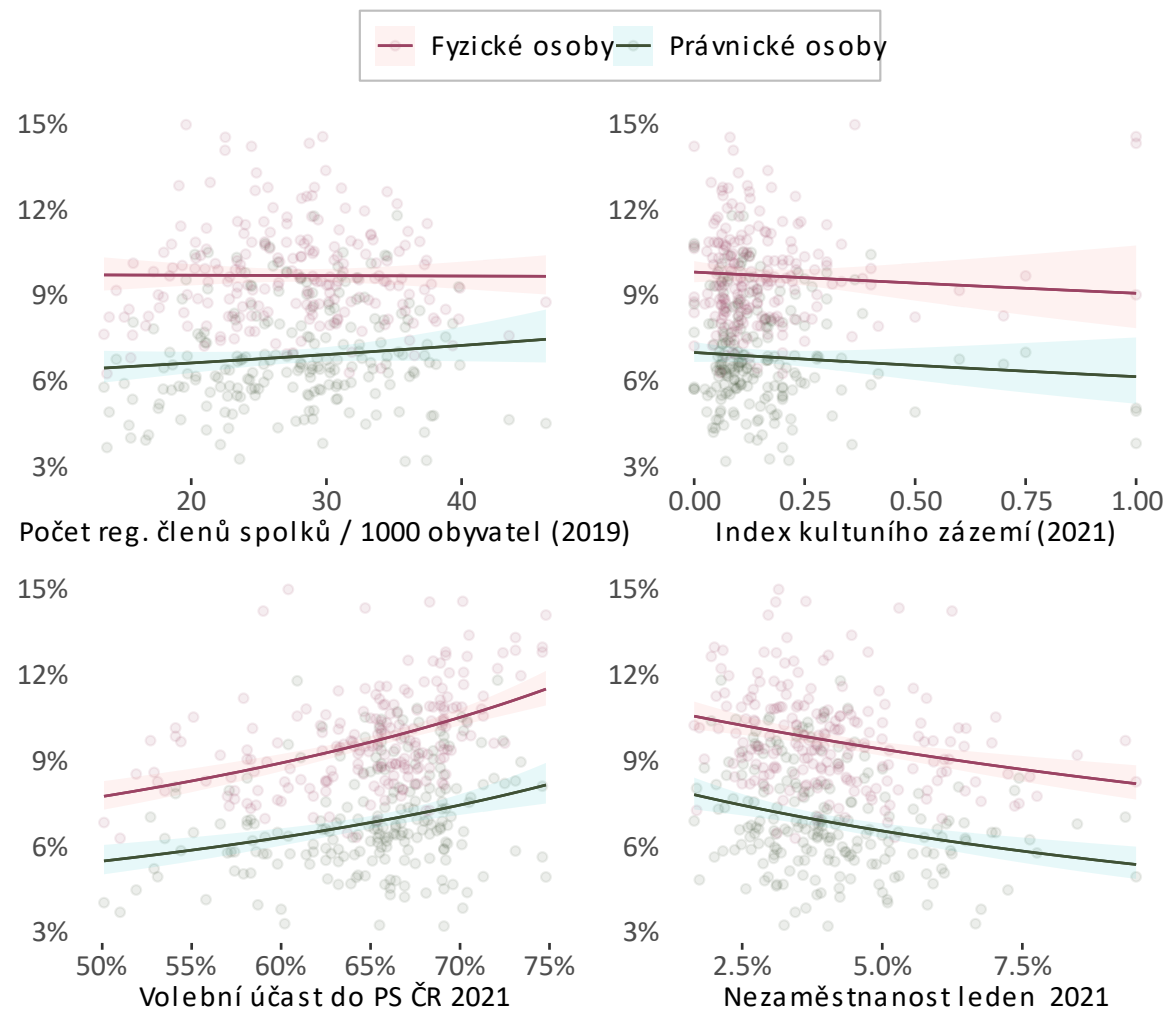
SOCIO-EKONOMICKÉ FAKTORY

Podíl dárců a sociálně-politická participace

- Frekvence dárcovství vyšší u ORP s vyšší volební účastí (FO i PO)
- Vyšší nezaměstnanost ↔ nižší dárcovství
- Jinak vztahy spíše nevýznamné

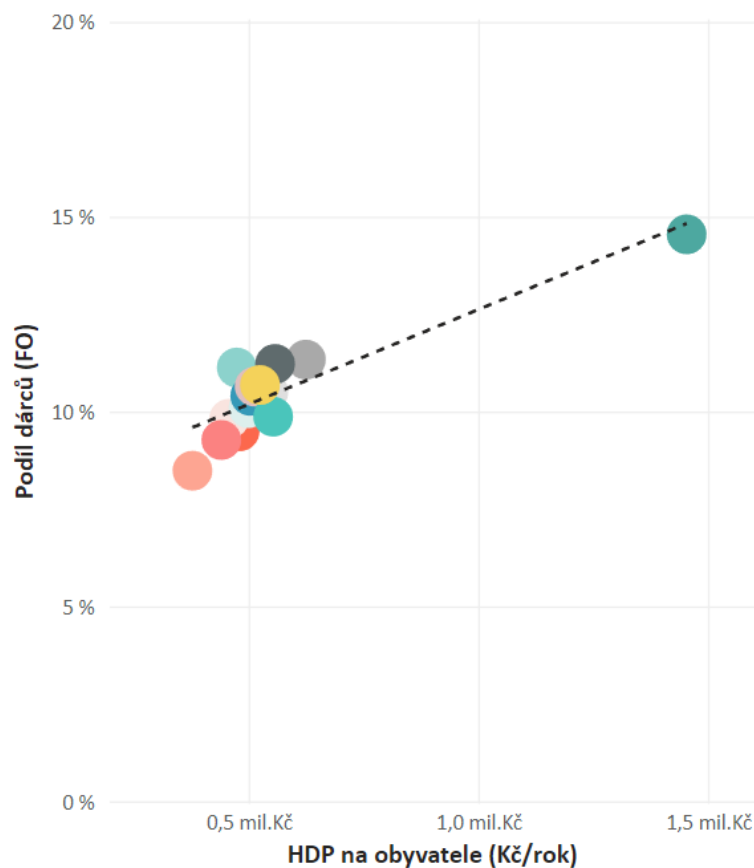
Metodika:

- Gamma regrese
- Modely kontrolovány na počet obyvatel v ORP
- Index kulturního zázemí: Podíl obcí v daném ORP, které mají pečovatelský dům, kino, kulturní dum, turistické centrum, dětské středisko, kostel, koupaliště, bazén, hřiště, tělocvičnu a sportovní zařízení. Zohledněn byl i počet bytů v domech s pečovatelskou službou. Všechny proměnné byly normované (do rozpětí 0 až 1). Výsledný index je průměrem těchto ukazatelů.
- Počet registrovaných členů spolků: Míra participace ve veřejném životě, ale i členství ve spolcích zájmových.

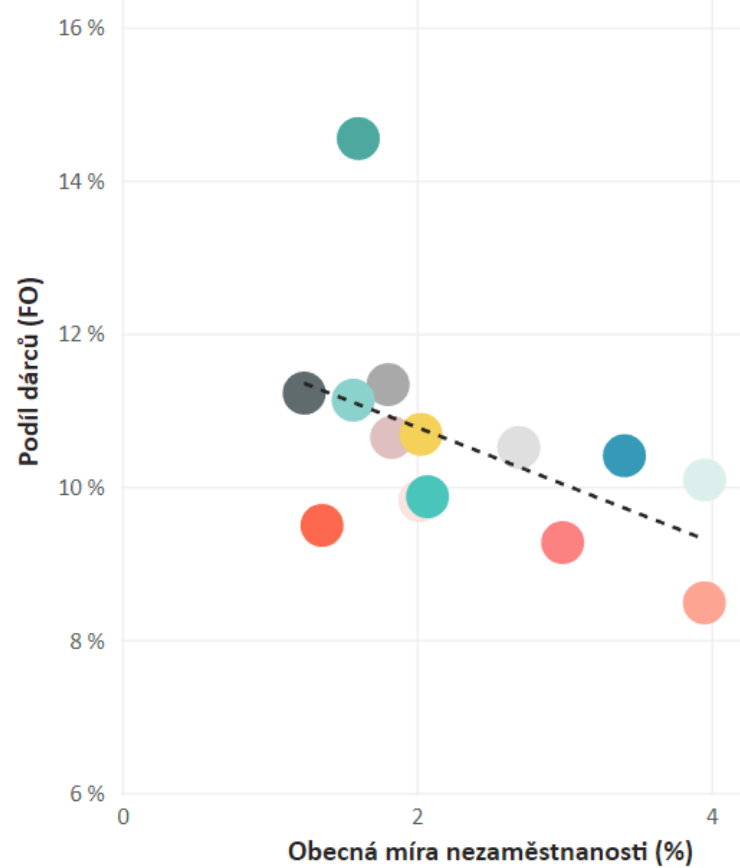

Vliv vybraných faktorů na dárcovství

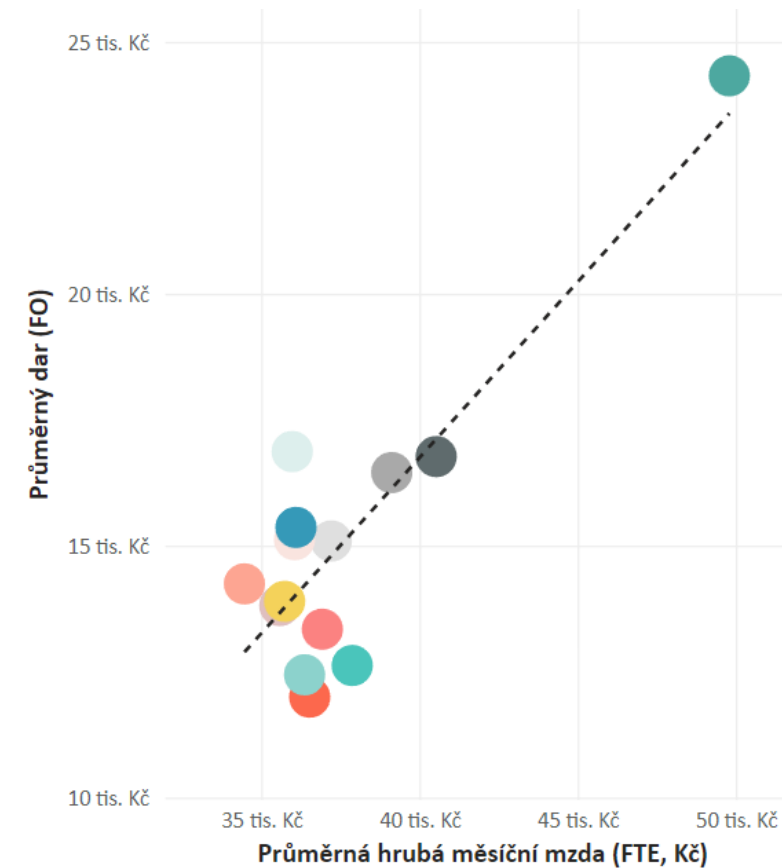
Podíl dárců ve skupině FYZICKÝCH osob a HDP/obyv.

Podíl dárců ve skupině fyzických osob a nezaměstnanost

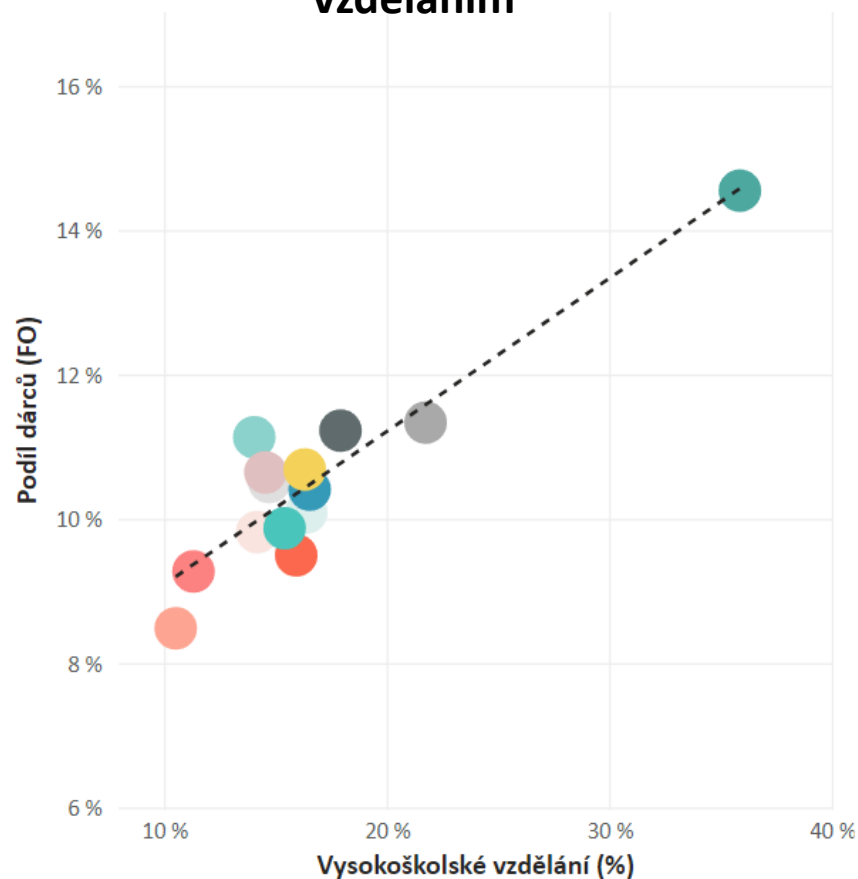

PRŮMĚRNÝ DAR ve skupině FO a průměrná hrubá měsíční mzda

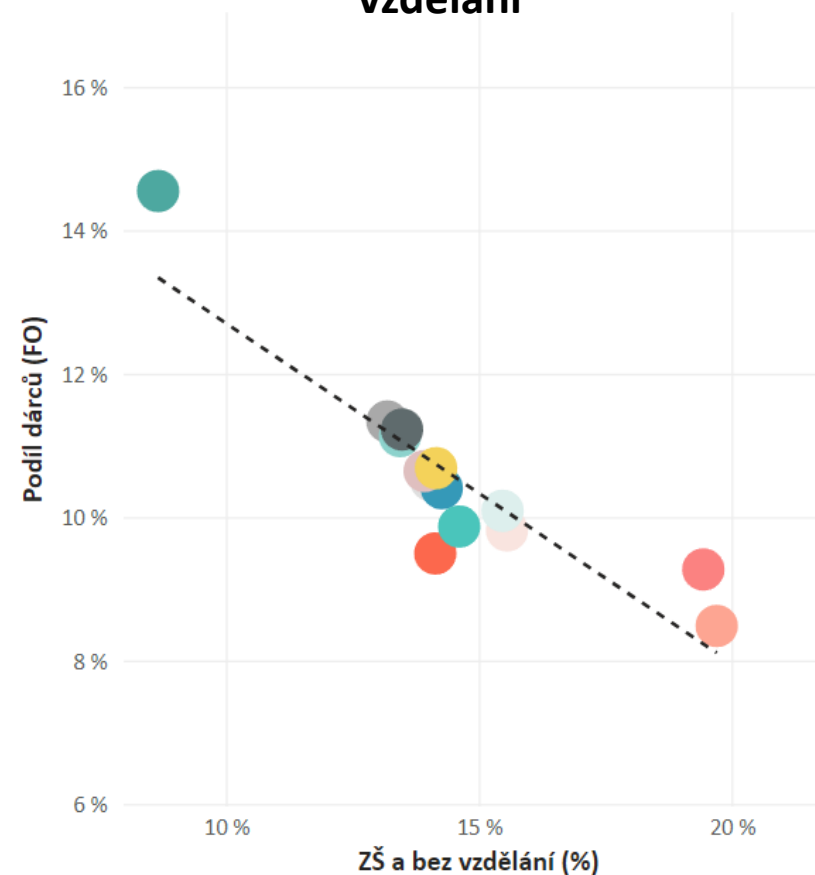

Vzdělání

Podíl dárců ve skupině fyzických osob a podíl obyvatel s VYSOKOŠKOLSKÝM vzděláním

Podíl dárců ve skupině fyzických osob a podíl obyvatel se ZÁKLADNÍM vzděláním či bez vzdělání

Proč je to důležité?

Regiony s vyšším PRŮMĚRNÝM socio-ekonomickým kapitálem vykazují průměrně vyšší podíly dárců i vyšší dary.

Nepříznivá socio-ekonomická situace může na **znevýhodněné regiony** dopadat ve smyslu **omezenějších možností, jak posilovat vzájemnou intraregionální solidaritu obyvatel.**

Znevýhodnění se reprodukuje. V rámci formálního vzdělávání by měly děti vnímat, že darovat a pomáhat ostatním je normální.

SHRNUTÍ DATOVÉ ČÁSTI

Klíčová zjištění

Dary v čase rostou

Nominální dary vzrostly 2012-2022 celkem **3krát**. Rok **2023** bude pravděpodobně **slabší**.

Reálně ale méně

Reálné dary se zvýšily ve stejném období jen **2krát**. **Obdarovaní** si kvůli inflaci **pořídí** za stejný objem darů **méně zboží a služeb**.

70 % zaměstnanců

V datech DPFO nejsou zahrnuti zaměstnanci, kteří sami nepodávají DPFO a zúčtování daně jim provádí zaměstnavatel. V **DPFO chybí ca 70 % zaměstnanců**.

Nevyužitý potenciál

Dary uplatňuje 10 % zaměstnanců a OSVČ, u **právníků je to 5 %**. Ne všichni ale dar uplatňují anebo poskytují jinou podporu (např. sponzoring).

Pravidelnost

Pravidelní a opakovaní dárce poskytují **v průměru vyšší dary**. Každá druhá FO daruje pravidelně.

Pozor u průměru

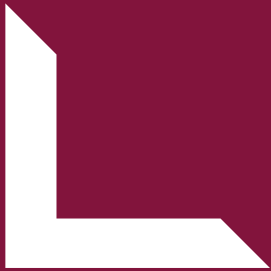
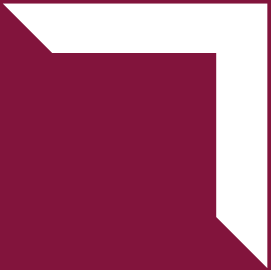
Dary vykazují **enormní variabilitu**. Darují ale všechny příjmové skupiny obyvatel a firem. **Průměrnou hodnotou je můžeme demotivovat**.

Citlivost na krize

Mimořádné události a silné lidské příběhy vyvolávají velké vlny solidarity. Často jsou to ale **spontánní, jednorázové dary**.

Regionální rozdíly

Znevýhodněné regiony jsou znevýhodněné i z hlediska intraregionální dárcovské solidarity. **Vzdělávání je základ**.

DOPORUČENÍ

Doporučení

DATOVÁ OBLAST

1. **SYSTEMATICKÝ MONITORING V OBLASTI DÁRCOVSTVÍ**
2. **MINIMALIZACE BÍLÝCH MÍST**

LEGISLATIVA, ROZVOJ OBLASTI A KOMUNIKACE

3. **LEGISLATIVNÍ A FISKÁLNÍ OPATŘENÍ**
4. **ROZVOJ FILANTROPICKÝCH AKTIVIT**
5. **KOMUNIKACE A DISEMINACE VÝSLEDKŮ**

1. Systematický monitoring v oblasti dárcovství

Problém 1: nedostatek dostupných dat, především na úrovni mikrodat.

Problém 2: nízký zájem vědecké obce o problematiku dárcovství a občanské participace obecně.

Problém 3: nekompatibilita datových zdrojů z metodologického hlediska, různé definice, různá čísla.

Systematický a dlouhodobý monitoring dárcovství, metriky pro pravidelné sledování a vyhodnocování.

Pracovat s **anonymizovanými mikrodaty** o dárcovství, zajistit jejich kvalitní dokumentaci a přístupnost pro výzkumníky.

Posílit využívání zdrojů, v nichž jsou v **současné době zjišťovány údaje** související s dárcovstvím, **ale nejsou zpracovávány** (např. EU-SILC).

Definovat jasné pojmy pro usnadnění analýzy i komunikace. Definice pro účely monitoringu a analýzy se mohou lišit od definic pro účely specifické legislativy.

Zvýšit **zájem o téma dárcovství v akademické sféře** s cílem podpořit hlubší analýzy a posílit otevřenost dat.

Iniciovat **mezinárodní srovnávací studie**. Využít již existující datové zdroje (např. národní účty) pro doplnění monitoringu na mezinárodní úrovni.

Zvyšovat validitu dat **porovnáním s daty získanými z jiného zdroje**.

Inspirovat se v zahraničí (např. holandské Centrum pro filantropická studia), např. v tom, jaká data jsou shromažďována v rámci administrativního působení státu.

2. Minimalizace bílých míst

Problém 4: není možné ověřit některé hypotézy, které byly v daných oblastech stanoveny. Ověření hypotéz by bylo vhodné provádět s využitím anonymizovaných mikrodát longitudinálního charakteru, která umožňují analyzovat např. dopady zvýšení limitů pro daňové odpočty darů na výši poskytnutých a následně i uplatněných darů v daňových přiznáních.

Dlouhodobé sledování **dopadů legislativních změn** na dárcovství.

Dárcovské chování **zaměstnanců, kteří využívají zúčtování daně z příjmů prostřednictvím svého zaměstnavatele.**

Motivace a bariéry na straně dárců (včetně subjektivních a osobnostních faktorů), ve skupině prvodárců, bariéry na straně potenciálních dárců.

Monitoring **pravidelného, opakovaného i jednorázového dárcovství** (ať už formou dotazníkových šetření nebo využitím dat z různých platforem).

Motivace a bariéry dárců na straně fyzických a právnických osob z hlediska **uplatňování odečitatelné položky „dary“** v daňových přiznáních.

Motivace a bariéry **právnických osob** (dary, sponzorské dary, peněžní vs. hmotné dary, daňová optimalizace, problematika DPH, využívání darů jako plateb za služby v oblasti školství, zdravotnictví a sociálních služeb atp.).

Analýzy zaměřit jak na dárce, tak na **příjemce darů** s cílem posílit důvěryhodnost filantropických aktivit. Informace o dopadech darů.

Hlubší analýza regionálních rozdílů a jejich důvodů. Vztah mezi filantropií a **ekonomickou stabilitou** domácností či firem.

3. Legislativní a fiskální opatření

Dárci jsou schopni v krizových situacích mobilizovat v krátkém čase relativně vysoký objem prostředků, pomocí něhož může být překlenuto období, než na danou situaci zareaguje systémově veřejný sektor. Pozornost by proto měla být věnována i podpoře dárců v legislativní a fiskální oblasti. Neznáme například dopad zvýšení limitů odpočtů během pandemie a krizových let.

Daňové odpočty

Dále prodloužit platnost zvýšených limitů daňových odpočtů souvisejících s dary.

Odběry krve

Zavést oddělenou položku pro odběry krve v rámci daňových přiznání fyzických osob (DPFO) a jasně je oddělit od dárcovských aktivit.

70 % zaměstnanců

Zvážit, jakým způsobem získávat informace o zaměstnancích, kteří sami nepodávají DPFO a zúčtování daně jim provádí zaměstnavatel.

Právní podpora

Poskytovat daňovým subjektům podporu v účetní oblasti (výklad legislativy upravující oblast darů, sponzorství atp.).

4. Rozvoj filantropických aktivit

Z hlediska rozvoje občanské společnosti je klíčový komplexní přístup k problematice filantropie. Bez přesahu do vzdělávání či podpory rozvoje spolupráce mezi jednotlivými aktéry nebudou mít výsledky systémový dopad.

Vzdělávání

Podpořit **vzdělávání ve filantropii a dobrovolnictví** v rámci formálního i neformálního vzdělávání jako součásti rozvoje dětí, žáků a studentů.

Spolupráce

Posilovat **spolupráci** mezi neziskovými organizacemi, veřejným a soukromým sektorem (např. aktivity na posílení filantropie a speciálně pravidelného a opakovaného dárcovství).

Centra filantropie

Podpořit vytváření center filantropie, která by mohla poskytovat **poradenské služby a podporu dárčům i příjemcům**.

Posílení motivace

Motivovat fyzické i právnické osoby k **pravidelnému a opakovanému dárcovství** jako klíčovému prvku stability neziskového sektoru.

5. Komunikace a diseminace výsledků

Nedílnou součástí aktivit v oblasti rozvoje dárcovství v ČR by měla být i komunikace této oblasti vůči odborné i laické veřejnosti a diseminace výsledků.

Posílit kampaně zaměřené na **zvyšování povědomí o dárcovství**.

Zvýšit **informovanost o možnostech daňových odpočtů** ve skupině fyzických i právnických osob.

Propagovat **příběhy dárců včetně těch menších** a dopadu jejich darů.

Komunikovat **příběhy příjemců darů** pro posílení důvěryhodnosti filantropických aktivit.

Sdílet datové výstupy v souladu se současnými trendy v oblasti **otevřených dat**.

Popularizovat výsledky i pro laickou veřejnost. Informování o výsledcích výzkumu by mělo být součástí aktivit výzkumných projektů.

Informovat o **využití výsledků** šetření anebo výzkumu **v praxi tvůrce politiky**.

Předcházet dezinterpretacím výsledků (např. průměrné hodnoty darů zavádějící oproti mediánům).

Výsledky projektu:

<https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rnno/aktuality/udaje-z-danovych-priznani-odhaluji-rekordni-rust-darcovstvi-v-cr-217661/>

Zadavatel:

Úřad vlády České republiky

Zpracovatel:

STEM Ústav empirických výzkumů, z.ú.

Kontakt:

Kateřina Duspivová (katerina.duspivova@stem.cz)

Jaromír Mazák (jaromir.mazak@stem.cz)

www.stem.cz

T A

Č R

Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR v rámci
Programu BETA2.

www.tacr.cz

Výzkum užitečný pro společnost.